

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY VĂN HOÁ ÂM THỰC
CỦA TỘC NGƯỜI THÁI ĐEN
THÀNH PHỐ SƠN LA

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CỬ NHÂN QUẢN LÝ VĂN HOÁ

Giảng viên hướng dẫn: Ths Phan Thanh Tá

Sinh viên thực hiện : Ngô Thu Thảo

Lớp : Quản lý Văn hóa 6B

Khóa học : 2005 – 2009

Hà Nội – 2009

MỤC LỤC

Phần mở

đầu	4
1. Lý do chọn đề tài.....	4
2. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu.....	5
3. Phương pháp nghiên cứu.....	5
4. Đóng góp của đề tài.....	6
5. Bố cục.....	6
Chương I: Diện mạo đời sống xã hội của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	7
1.1. Không gian cư trú và đời sống kinh tế của tộc người Thái Đen ở Thành Phố Sơn La	7
1.1.1. Không gian cư trú của tộc người Thái Đen.....	7
1.1.2. Đời sống kinh tế của tộc người Thái Đen ở Thành phố Sơn La.....	15
1.2. Không gian văn hóa của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	22
1.2.1. Đời sống sinh hoạt của tộc người Thái Đen.....	22
Chương II: Văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	42
2.1. Các món ăn trong văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	44
2.1.1. Khẩu cốm, cơm lam.....	44
2.1.2. Cá suối nướng.....	49
2.1.3. Thịt hun khói.....	51
2.1.4. Măng chua và măng lay.....	54
2.2. Các món uống trong văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	57

2.2.1. Rượu cần và văn hóa rượu cần.....	57
2.2.2. Các loại nước giải khát.....	60
Chương III: Bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	64
3.1. Cơ sở của sự bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La	64
3.1.1. Định hướng và quy hoạch đầu tư phát triển du lịch của Thành phố Sơn La	64
3.1.2. Khai thác tiềm năng văn hóa phát triển du lịch tại Thành phố Sơn La.....	67
3.2. Bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La.....	73
3.2.1. Sản xuất chăn nuôi trồng trọt tạo ra nguồn nguyên liệu.....	73
3.2.2. Nâng cao kỹ thuật chế biến, nấu nướng các món ăn của văn hóa ẩm thực.....	77
3.2.3. Thiết kế không gian thưởng thức văn hóa ẩm thực.....	81
Kết luận	85
Tài liệu tham khảo	87

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.

Văn hóa ẩm thực là những món ăn truyền thống, nguyên liệu chế biến chủ yếu được khai thác từ thiên nhiên, được con người pha chế nấu nướng tạo nên hương vị độc đáo thơm ngon quyến rũ lòng người. Những món ăn này mang nét đặc trưng của phương thức canh tác, của lối sống sinh hoạt, của đời sống kinh tế, bản sắc văn hóa của các cộng đồng các tộc người cư trú ở những vùng miền núi khu vực khác nhau, đó là “sản vật quê hương” là khẩu vị của “ hương đồng gió nội” là món ăn vật chất và tinh thần của dân tộc Việt Nam.

Son La một Thành phố non trẻ nằm trên vùng đất miền Tây Bắc tổ quốc như dải lụa xanh mềm trải dài rộng gần 20km giữa hai triền núi, khí hậu và cảnh quan được thiên nhiên ban tặng núi non trùng điệp xen lẫn những thung lũng phì nhiêu, những dòng suối nước trong xanh men quanh những thửa ruộng bậc thang thấp thoáng là những mái nhà sàn, đâu đây vang vọng tiếng trống, tiếng chiêng của những điệu múa xoè lung linh mềm mại trong bộ váy Cóm chiếc khăn piêu của những cô gái Thái, say đắm trong hương sắc của những hũ rượu cần đã dệt nên “ cảnh sắc sơn thủy hữu tình” không khí trong lành mát mẻ miền quê của tộc người Thái Đen sinh sống.

Thực hiện cuộc sống đổi mới công nghiệp hóa hiện đại hóa đất nước cùng với quá trình đô thị hoá. Thành phố Sơn La từng bước chuyển mình hoàn thiện cơ sở hạ tầng, phát huy nội lực, khai thác tiềm năng thiên nhiên-văn hóa - con người, phát triển du lịch xây dựng kinh tế đó là mục tiêu hàng đầu của toàn Đảng toàn dân Thành phố Sơn La hiện nay.

Để phát triển du lịch văn hóa ẩm thực là mắt xích quan trọng tạo nên sự đồng bộ trong hoạt động dịch vụ để thu hút du khách đến thăm quan Sơn La. Nó vừa thể hiện bản sắc văn hóa vừa là phương tiện kinh doanh phục vụ trong lĩnh vực du lịch.

Là người của núi rừng Tây Bắc, được đào tạo chuyên ngành quản lý văn hóa trường đại học văn hóa Hà Nội. Khóa luận tốt nghiệp em chọn đề tài **“Bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La”**.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.

** Đối tượng nghiên cứu.*

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La – tỉnh Sơn La.

Do giới hạn về thời gian, kiến thức và điều kiện kinh tế xã hội của tỉnh nhà, khóa luận chỉ tập trung vào nghiên cứu văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen tại Thành phố Sơn La chứ không đi sâu vào khai thác văn hóa dân tộc Thái nói chung.

** Phạm vi nghiên cứu.*

Nghiên cứu những nét khái quát về văn hóa dân tộc Thái Đen Thành phố Sơn La, phân tích những điều kiện thuận lợi để phát triển văn hóa ẩm thực phục vụ cho nền kinh tế tỉnh nhà có hiệu quả.

Giới thiệu bức tranh toàn cảnh về Thành phố Sơn La với đặc trưng văn hóa vật thể, phi vật thể, di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh. Khái quát thực trạng, tiềm năng trong những năm qua, triển vọng và phát huy về ẩm thực trong những năm tới.

3. Phương pháp nghiên cứu.

Để thực hiện mục đích nghiên cứu, trong luận văn đã sử dụng phối hợp các phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp hệ thống: nghiên cứu thực trạng khai thác giá trị văn hóa dân tộc Thái Đen tại khu vực Thành phố Sơn La – tỉnh Sơn La.

- Phương pháp thu thập – xử lý tài liệu: để hoàn thành luận văn này cần có sự thu thập tài liệu của nhiều lĩnh vực khác nhau và qua xử lý để rút ra những vấn đề lý luận và thực tiễn phục vụ đề tài.

- Phương pháp khảo sát thực tế: nhằm đưa ra những kết quả là cơ sở để đánh giá và thẩm định lại những nhận định được đưa ra trong quá trình nghiên cứu.

4. Đóng góp của đề tài.

- Khái quát diện mạo đời sống kinh tế văn hóa xã hội của tộc người Thái Đen để từ đó đi sâu tìm hiểu các món ăn của văn hóa ẩm thực.

- Căn cứ vào thực tiễn vai trò các giá trị văn hóa ẩm thực, dựa vào các giải pháp nâng cao hiệu quả bảo tồn giá trị văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen , gắn với sự phát triển xây dựng kinh tế trên địa bàn Thành phố Sơn La hiện nay.

5. Bố cục của đề tài.

Ngoài các phần mở đầu, mục lục, phụ lục, kết luận, bài viết gồm 3 phần chính.

Chương I. Diện mạo đời sống xã hội của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La – tỉnh Sơn La.

Chương II: Văn hóa ẩm thực của người Thái Đen Thành phố Sơn La – tỉnh Sơn La

Chương III. Bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực của tộc người Thái Đen Thành phố Sơn La – tỉnh Sơn La.

KẾT LUẬN

Con người ăn no, ăn đủ chất là sinh học nhưng ăn ngon ăn có khoái cảm là ăn văn hóa tinh thần. Văn hóa ẩm thực chứa đựng cả hai yếu tố này. Từ các món ăn truyền thống được hình thành từ nền kinh tế khai thác và nền kinh tế sản xuất, với đặc điểm của khí hậu và tự nhiên, cùng với phương thức canh tác và sinh hoạt đời sống thường nhật của con người, khéo léo nâng lên trở thành văn hóa ẩm thực. Bởi vậy văn hóa ẩm thực luôn chứa đựng trong nó những dấu ấn của miền quê mang đậm nét đặc trưng văn hóa vùng miền và diện mạo bản sắc văn hóa các cộng đồng Tộc người trên đất nước Việt Nam.

Trong bối cảnh giao lưu toàn cầu hóa hiện nay, cùng với tốc độ đô thị hoá, công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước vì mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ và văn minh” đường lối chính sách xây dựng và phát triển kinh tế văn hóa xã hội của Đảng nhà nước ta là tập chung khai thác tiềm năng thế mạnh, phát huy nội lực của từng Thành phố, tầng cộng đồng dân cư, từng Tộc người, đẩy mạnh công nghiệp hóa hiện đại hoá, ứng dụng khoa học kỹ thuật và công nghệ tiên tiến của thế giới của nhân loại.

Thành phố Sơn La có dân số chiếm đa phần là Tộc người Thái Đen cùng với lợi thế của cảnh quan núi non trùng điệp “sơn thủy hữu tình” khí hậu trong lành mát mẻ, cùng kho tàng đồ sộ quý báu của di sản văn hóa các Tộc người. Phát triển du lịch gắn với việc bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực, khai thác các tiềm năng bản sắc văn hóa kết hợp với các loại hình du lịch trên địa bàn Thành phố. Nó sẽ trở thành mũi nhọn có tính chiến lược phát triển kinh tế xã hội của Thành phố Sơn La.

Bảo tồn và phát huy văn hóa ẩm thực của Tộc người Thái Đen trong thời đại xã hội hiện nay, cũng chính là bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa - bản sắc văn hóa Tộc người. Mọi sự cố gắng nỗ lực của chúng ta nhằm quảng bá giới thiệu các món ăn món uống trong văn hóa ẩm thực của người Thái Đen với du khách trong và ngoài nước về văn hóa, về con người dân

tộc Việt Nam. Góp phần xây dựng phát triển kinh tế và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc. Đó là hiệu quả kinh tế cao trong văn hóa tất cả vì Thành phố Sơn La anh hùng giàu đẹp. Thành phố sứ sở hoa ban, của những nàng tiên sứ thái, hòn ngọc tương lai của núi rừng miền tây Tổ Quốc ./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Thị Vân Chi, *Nhu cầu của du khách trong quá trình du lịch*, NXB Văn hóa thông tin, 2004.
2. Nguyễn Quỳnh Giang, *Văn hóa dân tộc Thái – một tiềm năng phát triển du lịch thị xã Sơn La*, Khóa luận tốt nghiệp Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Khoa Văn hóa du lịch, 2002.
3. Hoàng Thị Hương, *Hôn nhân nhóm dân tộc Thái Thị xã Sơn La tỉnh Sơn La*, Khóa luận tốt nghiệp, Trường Đại học Báo Chí và Tuyên truyền.
4. Xuân Huy, *Văn hóa ẩm thực với các món ăn Việt Nam*, NXB Trẻ.
5. Trần Nhạn, *Du lịch và kinh doanh du lịch*, NXB Văn hóa thông tin, 1995.
6. Lò An Quang, *Một vài nét về dân tộc Thái Sơn La*, Sở văn hóa thông tin Sơn La.
7. Ngô Đức Thịnh – Cẩm Trọng, *Luật tục Thái ở Việt Nam*, Viện nghiên cứu văn hóa dân gian.
8. Ngô Đức Thịnh, *Văn hóa vùng và phân vùng văn hóa ở Việt Nam*, NXB Trẻ, 2004.
9. Cẩm Trọng. *Tìm hiểu mô hình nhà sàn - nơi cư trú của dân tộc Thái Tây Bắc Việt Nam*,
10. Trần Ngọc Thêm. *Tìm hiểu về bản sắc văn hóa Việt Nam, Sơn La – Tiềm năng đầu tư phát triển*. ủy ban nhân dân tỉnh Sơn La.
11. *Sơn La thế và lực mới trong thế kỉ XXI*, NXB Chính trị Quốc Gia Hà Nội, 2008

* Các bài báo

1. Báo Pháp Luật. *Giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc trong các lễ hội truyền thống*. số 2, năm 2002, Báo trang 4.
2. Báo Quê Hương. *Về Sơn La*. số 12, 1999, trang 32.
3. Báo Quê Hương. *Hoa Ban*, số 12, 1999, trang 34.
4. Báo Nhân Dân. *Hạn Khuống của người Thái*, số 30, 1999, trang 16.